

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ BYOD НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ В 2 КЛАСІ

Рябець Вікторія, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Олійник Н.А., кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

У сучасних умовах розвитку освіти ключовим завданням початкової школи є формування в учнів комунікативної компетентності – здатності ефективно спілкуватися, висловлювати думки, взаємодіяти в колективі. Особливої актуальності це питання набуває на уроках літературного читання, які створюють сприятливі умови для розвитку мовлення, критичного мислення та емоційного інтелекту молодших школярів. Одним із ефективних засобів реалізації цього завдання є використання освітньої технології BYOD (Bring Your Own Device), що передбачає залучення учнями власних цифрових пристроїв до навчального процесу.

Технологія BYOD (Bring Your Own Device) відкриває широкі можливості для формування комунікативної компетентності учнів молодшого шкільного віку, особливо в умовах інтерактивного та динамічного освітнього середовища. Її впровадження на уроках літературного читання в 2 класі дозволяє не лише осучаснити навчальний процес, а й суттєво підвищити рівень активності, залученості та взаємодії учнів під час виконання навчальних завдань. Формування комунікативної компетентності в такому форматі відбувається через залучення дітей до спільного обговорення, творчої роботи, взаємооцінювання та презентації результатів своєї діяльності [1, 30].

На практиці це може виглядати як багатоформатне опрацювання літературного твору. Наприклад, після читання казки чи оповідання вчитель може запропонувати учням за допомогою планшетів або смартфонів створити власну ілюстрацію до тексту, використовуючи зручні мобільні додатки для малювання. Учні можуть працювати індивідуально або в парах, після чого

демонструвати створене зображення класу, пояснюючи, яку сцену вони зобразили та чому саме її. Така діяльність стимулює монологічне мовлення, формує навички аргументації та послідовного висловлення думки.

Також ефективними є інтерактивні платформи, які сприяють зворотному зв'язку та обговоренню в режимі реального часу. Наприклад, використання Google Forms чи Padlet для організації голосування за улюбленого героя твору дає змогу залучити весь клас до колективного прийняття рішень. Після завершення голосування результати обговорюються, і кожен учень має змогу висловити свою точку зору, обґрунтувати вибір, почути альтернативні думки та навчитися взаємоповаги в діалозі.

Окрім цього, технологія BYOD дозволяє інтегрувати ігрові елементи в навчальний процес. За допомогою платформ Wordwall чи LearningApps учитель може створювати вправи на встановлення відповідностей, заповнення пропусків, визначення головної думки тексту тощо. Учні працюють із завданнями індивідуально або в парах, після чого результати аналізуються колективно. Це дає змогу не лише перевірити розуміння тексту, а й обговорити його зміст, структуру, мораль, що знову ж таки активізує комунікативну діяльність.

Особливе місце займає створення цифрових продуктів, наприклад, перегляд буктрейлерів, знятих однокласниками, або створення власних відео, у яких діти розповідають про прочитану казку, дають оцінку вчинкам героїв, рекомендують друзям. Така діяльність інтегрує читання, творчість, мовлення та цифрову грамотність. Учні виступають у ролі мовців, режисерів, ілюстраторів та критиків водночас. Це не лише формує комунікативні вміння, а й дає змогу кожному відчувати свою значущість у колективі, розвивати впевненість у собі та навички презентації.

Інтеграція технології BYOD на уроках літературного читання в початковій школі створює потужні можливості для розвитку усного мовлення учнів, зокрема діалогічного й монологічного мовлення, що є складовими комунікативної компетентності. Залучення цифрових пристроїв дозволяє організовувати інтерактивні форми роботи, які активізують мовленнєву діяльність молодших

школярів, стимулюють їх до вільного вираження думок, аргументації позиції та до конструктивного спілкування з однолітками [4, 17].

Один із ефективних прикладів такої інтеграції є створення в парах або групах коротких оповідань на основі запропонованих тем або сюжетних ілюстрацій із використанням власних гаджетів. Учні можуть доповнювати текст ілюстраціями, емодзі або підібраними аудіоефектами, що робить процес більш захопливим і креативним. Така діяльність не лише формує навички монологічного мовлення (через побудову логічного зв'язного тексту), а й розвиває діалогічну взаємодію, оскільки діти спільно обговорюють зміст, вибір слів, формулювання ідей.

Після завершення роботи над мінітвором учні презентують результати класу, усно або у формі відеозапису, і долучаються до обговорення, у якому вчаться висловлювати власну оцінку, ставити запитання, зважати на позицію інших, а також дотримуватися норм мовленнєвого етикету. Цей процес сприяє формуванню таких важливих навичок, як уміння слухати, погоджуватися або заперечувати з повагою до співрозмовника, формулювати думку лаконічно та переконливо.

Використання цифрових інструментів підвищує мотивацію до мовленнєвої активності. Для багатьох дітей створення цифрового продукту (електронного постера, коміксу, буктрейлера) є значно цікавішим, ніж традиційне усне переказування тексту. Елементи гри, візуалізації й інтерактивності знижують тривожність перед публічним виступом і сприяють вільнішому висловленню думок навіть у тих учнів, які зазвичай не є активними у класі.

Особливістю впровадження технології BYOD (Bring Your Own Device) у початковій школі є її здатність забезпечити реалізацію диференційованого підходу до навчання, що є особливо актуальним у класах з різним рівнем підготовки учнів. Такий підхід передбачає врахування індивідуальних освітніх потреб, можливостей, темпу роботи, інтересів і пізнавальних стилів кожної дитини. Завдяки використанню власних цифрових пристроїв, кожен учень

отримує можливість виконувати завдання у зручному для себе форматі, що значно підвищує ефективність і комфортність навчання [2, 45].

Наприклад, учні, які швидше опановують навчальний матеріал, можуть отримувати додаткові завдання підвищеної складності: аналізувати прочитане, створювати мініпрезентації, записувати відеовідгуки на твори. Ті ж, кому потрібна додаткова підтримка, можуть переглядати буктрейлери, прослуховувати аудіотексти або використовувати інтерактивні вправи на платформах, що передбачають багаторазове повторення. Така індивідуалізація можлива саме завдяки технології BYOD, яка надає кожному учневі доступ до ресурсів відповідно до його потреб.

Гаджети можуть виконувати функції компенсаторних інструментів для дітей з особливими освітніми потребами або тимчасовими труднощами в навчанні. Наприклад, учні з порушеннями письма можуть використовувати функцію голосового набору або автокорекції тексту, що дає їм змогу повноцінно виконувати завдання без втрати самооцінки й мотивації до навчання. Або ж діти з труднощами читання можуть скористатися програмами озвучування текстів, що сприятиме кращому розумінню змісту й послабленню емоційного навантаження.

Технологія BYOD також дозволяє вчителю оперативно організовувати групову або індивідуальну роботу, надаючи завдання різного рівня складності через хмарні сервіси або інтерактивні платформи (наприклад, Google Classroom, LearningApps чи Quizizz). Такий підхід не лише забезпечує зручність у навчанні, а й сприяє розвитку самостійності, відповідальності та самоорганізації учнів.

Використання BYOD у початковій школі, зокрема на уроках літературного читання, відкриває широкі можливості для реалізації диференційованого навчання, яке базується на гнучкому врахуванні індивідуальних особливостей кожної дитини. Це сприяє не лише підвищенню ефективності освітнього процесу, а й створенню емоційно комфортного середовища, у якому кожен учень відчуває себе успішним і цінним учасником навчання.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 року, сформованість комунікативної компетентності визначається як один із ключових очікуваних результатів освітнього процесу на рівні початкової школи. Комунікативна компетентність передбачає здатність дитини ефективно взаємодіяти з іншими людьми, висловлювати свої думки, почуття, ідеї в зрозумілій та коректній формі як усно, так і письмово, а також критично сприймати висловлювання інших, ставити запитання, формулювати аргументи та брати участь у спільному обговоренні [3].

Ця компетентність є основою успішної соціалізації та подальшого навчання, тому її розвиток має здійснюватися системно в усіх навчальних предметах, зокрема на уроках літературного читання. Саме ці уроки створюють сприятливе середовище для формування мовленнєвих умінь, емпатії, вміння розуміти художній текст, співпереживати героям, висловлювати власну думку, дискутувати. У контексті Нової української школи, що орієнтується на особистісно-орієнтований та діяльнісний підходи, надзвичайно важливо не лише передавати знання, а й формувати життєві навички, серед яких комунікативні відіграють одну з ключових ролей.

У цьому зв'язку залучення цифрових технологій, зокрема технології BYOD, на уроках літературного читання є не лише сучасним трендом, а й педагогічно обґрунтованим рішенням. Застосування цифрових пристроїв у поєднанні з інтерактивними платформами дозволяє урізноманітнити форми роботи, створити середовище співпраці, розвивати мовлення в ситуаціях, наближених до реального життя. Наприклад, учні можуть не просто переказувати зміст прочитаного тексту, а записувати короткі відео з емоційним відгуком, обговорювати прочитане в онлайн-опитуваннях, писати коментарі на тематичних форумах чи дошках Padlet, усі ці дії сприяють розвитку комунікативних умінь у новому форматі, що відповідає сучасним освітнім запитам і стилю мислення дітей цифрової доби [3].

Упровадження цифрових технологій на уроках літературного читання є логічним продовженням і реалізацією положень Державного стандарту, зокрема щодо формування ключових компетентностей, розвитку критичного мислення та комунікативної активності учнів. Це дозволяє створити гнучке, динамічне та особистісно значуще навчальне середовище, яке відповідає основним засадам Нової української школи – навчати для життя, а не заради оцінки.

Водночас успішність використання технології BYOD у початковій школі, зокрема на уроках літературного читання, значною мірою залежить від рівня методичної підготовки вчителя, належної організації освітнього процесу, а також від дотримання правил безпечного та етичного використання цифрових пристроїв. Учитель має не лише володіти сучасними цифровими інструментами, але й бути здатним інтегрувати їх у навчальний процес у спосіб, що відповідає віковим особливостям другокласників, їхнім пізнавальним інтересам і рівню сформованості навчальних умінь [6, 88].

Передумовою ефективного впровадження BYOD є розробка чітких інструкцій для учнів щодо користування технікою: як працювати з навчальними застосунками, як дотримуватися правил цифрового етикету, що робити у разі технічних збоїв тощо. З цією метою доцільно ще на початку навчального року сформулювати та узгодити з класом регламент роботи з гаджетами: коли дозволено їх використовувати, як організовується групова робота, що заборонено в онлайн-середовищі тощо. Такий підхід сприяє формуванню відповідального ставлення до техніки та розвитку саморегуляції в учнів.

Також важливим чинником є створення безпечного освітнього простору. Учитель повинен стежити, щоб під час роботи з пристроями учні не мали доступу до стороннього контенту, а також застосовувати функції батьківського або вчительського контролю на певних платформах. У цьому контексті корисною є співпраця з батьками: спільне обговорення правил, рекомендацій щодо вибору застосунків, способів технічного захисту інформації тощо.

Не менш важливою є й мотиваційна складова. Учні слід заохочувати до активного та свідомого використання пристроїв не лише як джерела розваги, а

передусім як інструменту навчання, творчості й комунікації. Так, наприклад, учитель може відзначати найкращі мініпрезентації, буктрейлери, участь у тематичних форумах або проєктах, що формує у школярів внутрішню мотивацію до навчання з використанням цифрових технологій.

Успішне застосування BYOD у другому класі передбачає не тільки наявність гаджетів, а й ретельну методичну підготовку педагога, урахування організаційних аспектів та системну роботу над формуванням культури безпечного й відповідального користування цифровими пристроями в освітньому середовищі. Усі ці чинники взаємопов'язані та є критично важливими для досягнення головної мети – розвитку комунікативної компетентності молодших школярів у процесі літературного читання.

Отже, застосування технології BYOD на уроках літературного читання в 2 класі є дієвим засобом формування комунікативної компетентності. Завдяки використанню цифрових інструментів у навчальному процесі підвищується зацікавленість учнів, урізноманітнюється методичний арсенал учителя, забезпечується активна участь кожного школяра в спільному мовленнєвому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко, В. П., & Ткаченко, Л. І. (2021). Цифровізація початкової освіти: нові можливості й виклики. Київ: Педагогічна думка. 128 с.
2. Бойченко, М. І. (2019). Використання BYOD у початковій школі: досвід і перспективи. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 71(3), 43–48. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v71i3.2812>
3. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п>
4. Кравчук, Л. В. (2020). Комунікативна компетентність молодших школярів у контексті НУШ. *Початкова школа*, № 10, С. 16–19.

5. Литвиненко, А. І. (2022). Формування ключових компетентностей учнів засобами цифрових технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, № 2(116), с. 61–66.

6. Чепурна, С. М. (2020). Організація освітнього процесу в умовах BYOD: ризики та переваги. *Інформаційні технології в освіті*, Вип. 42, с. 85-90.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ходацька Інна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Лазаренко Н.І., докторка педагогічних наук, професорка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Сучасна освіта зазнає кардинальних змін, де провідну роль відіграє цифровізація та впровадження нових форматів навчання. Змішане навчання, що поєднує традиційну класну роботу з онлайн-технологіями, стало не просто вимушеним заходом, а ефективним інструментом для всебічного розвитку учнів. Лазаренко Н. зазначає, що особливої уваги в цьому контексті потребує розвиток мовленнєвої діяльності молодших школярів – фундаменту їхньої комунікативної компетентності, критичного мислення та успішної соціалізації [3].

На думку авторів І. Горячок, В. Імбер, Т. Тронь організація цього процесу в змішаному форматі вимагає від педагога чіткого розуміння етапів формування мовленнєвих навичок та вмілого поєднання офлайн- та онлайн-інструментів [1]. Розглянемо ключові етапи розвитку мовлення молодших школярів та їхню реалізацію в умовах змішаного навчання.

Етап 1. Підготовчо-рецептивний (накопичення пасивного словника та розвиток слухової уваги). На цьому етапі головна мета — навчити дитину уважно слухати, розуміти почуте, розширити її пасивний словниковий запас та розвинути фонематичний слух.

Діяльністю учнів в офлайн-форматі (у класі) може бути: